

nyilvánvaló, hogy a Terv. szerint főként szanalási célokat hivatott szolgálni e részvényfajta. A fent kiemelt szempontokból folyik, hogy szükségessége indokolt, bevezetése alkalmas lesz egyes esetekben tőkeszerzésre. Folyik azonban az elmondottakból az is, hogy nem kívánatos a nyújtandó előnyök között a többes szavazati jog megengedhetése. Ebben a nézetünkben csak meg erősít Kuncz prof. tervezetének egész a szavazójogra vonatkozó konstrukciója. Ez biztosítja minden egyes részvény szavazójogát, de azontúl a szabályozást az alapszabályokra bizza. Ennek keretében megengedi a szavazatszám aránylagos csökkentését, vagy a szavazatszám maximálását (79. §. 1. és 5. bek.). A tőke korlátok közé szorításának ebben megnyilvánuló igen tiszteletreméltó szándéka sehogysem fér össze a tőke hatalmának a többes szavazati jogban megnyilvánuló mesterséges és a vállalt risikón túlmenő erősbbítésével.

A német és a magyar tervezet összevetéséből arra a konkluzióra kell jutnunk, hogy a magyar Terv. elsőbbségi részvénye a többes szavazati jogot kizáróan fenntartandó. Kiegészítendő azonban a német szavazójog nélküli elsőbbségi részvény intézményével. A két részvényfajta egy célt szolgál ugyan, de teljesen különböző eszközökkel. A két intézmény egymás mellett megfér és egymást kiegészíti.

(Bef. közl. köv.)

Észrevételek a földteherrendezési törvényhez.

1. Miniszteri felhatalmazás — szabad mérlegelés.

Irta: *Dr. Glücksthal Andor.*

A föld problémája a mai gazdasági világkrízisnek legalapvetőbb kérdése. A probléma magja: a mezőgazdasági termelés rentabilitásának nemzetközi megingása kapcsolatban a gépi termelés mértani arányú térhódításával, nagy fogyasztóterületek kikapcsolásával és a fogyasztóképességnek az egész vonalon való csökkenésével. A probléma megoldása egyaránt foglalkoztatja úgy az államvezető politikusokat, mint az elméleti közgazdákat, úgy a nemzetközi lármás kongresszusokat, mint az egyetemek csendes laboratóriumait.

A problémának egyik ágazata a hitelkérdés, — amely megint kétfelé mutat: a meglévő tartozások rendezése felé egyfelől és a jövődó hitelképesség megóvása és megteremtése felé másfelől.

Az előttünk fekvő törvény ezzel az elszigetelt és különálló problémaágazattal foglalkozik, azzal is elsősorban — mint címe is mutatja — a meglévő tartozások rendezésének nézőpontjából. A hitelkérdés másik iránya: a jövődó hitelképesség megóvása és megteremtése csak annyiban kerül figyelembe, amennyiben a tartozásrendezés módszerei és módozatai erre a területre is kihatnak.

A törvény tartalmának újonságánál és eredetiségénél fogva részletes megbeszélést érdemel. Egész gondolatrajak azok, amelyek egyes rendelkezéseinek vizsgálata során a jogász fejéből szárnyra kelnek. E gondolatsorok közül jellemzésül csupán néhányat kívánok ehelyütt megpendíteni. Itt van az új, részben hatósági jogokkal felruházott jogalanyok (Magyar Pénzügyi Szindikátus, Földteherrendező Országos Bizottság) jogállásának kérdése. Itt van a pénzüntézetek priviligizált jogalanyiságának kimélyített megjelenési alakja és ezzel kapcsolatosan kedvezményeik boncolásának feladata. Itt van a végrehajtási és telekkönyvi jogrendszerüinktől való eltérések vizsgálatának munkája. Itt van a bírói fórum hátraszorításának, sőt teljes kikapcsolásának rejtélye. Itt van a hitelezőkkel szembeni jogelvonásoknak, illetve jogelhajlításoknak sorozata. Mindmegannyi kérdéscsoport, mely beható elemzést, a jogász részéről való határozott bírálatot és állásfoglalást igényel.

A teherrendezési törvény figyelmes olvasása során azonban felszínre kerül mindeme gondolatsorokon kívül két olyan alapvető jelentőségű törvényalkotási probléma, amely amellet, hogy meg van a döntő súlyú helyi fontossága is, kihatásában messze túlmegy az öt szárnyrabocsátó törvényi mű keretein.

Mindkét említett törvényalkotási probléma jogforrástani természetű. Az egyik vonatkozik a teherrendezési törvénynek arra a jellemző sajátosságára, hogy szinte minden ponton csak keretszabályt ad, vagyis felhatalmazást a miniszternek a konkrét rendelkezésnek rendeleti úton való megalkotására. A másik probléma ehhez szorosan kapcsolódik és vonatkozik a teherrendezési törvénynek arra a másik vezető jellemvonására, mely szerint az egyes kérdések eldöntését nem megha-

tározott, pontosan körülírt ismérvekhez köti, hanem az eljáró kormányzati szerv, hatóság, vagy egyéb alakulat diszkrecionáriusan formálható véleményéhez, legjobb, vagyis szabadon kialakuló belátásához.

A jogforrástani kérdések a jogelmélet hagyományos beosztása szerint az egyéb kérdéseket megelőzvé, elsősorban ezzel a két problémával óhajtók fejtegetésében foglalkozni.

Seregszemplét tartván és elsősorban a miniszteri felhatalmazásokat tartalmazó rendelkezések után kutatván, a következő szabályokat találom:

1. A törvényjavaslat eredeti szövege 1. §-ának 2. bekezdésében felhatalmazást adott a pénzügyminiszternek arra, hogy a Magyar Pénzügyi Szindikátus által a földhitelek megváltása fejében eszközlendő jóváírások, illetve kibocsátandó kötvények beváltásánál abban az esetben, ha az adósok (a földtulajdonosok) törlesztései a Pénzügyi Szindikátus kötelezettségeit nem fedeznék, — a kincslár részéről vállalt szavatosság alapján a mutatkozó hiányt pótolja. Ez a felhatalmazás a bizottsági szövegben átalakult a kincslár terhére megállapított határozott fizetési kötelezettséggé, valószínűen azért, mert szövegelemzés útján megállapítást nyert az, hogy a szavatosi kötelelem a jog alapvető szabályai értelmében a beálló szavatossági esetben mindenkép teljesítésre obligál, aminek folytán az adott esetben valójában nem is lehetne tulajdonképpeni jogalkotást tárgyazó, csak legfeljebb expeditív jellegű felhatalmazásról szó. Ez a felhatalmazás tehát csak tervezett, de megvalósulása elmaradt. Mégis bevezetésül felemlítettem a törvényszerkesztés módszerének jellemzésére.

2. A törvény 2. §-ának 3. bekezdése felhatalmazást ad a pénzügyminiszternek a Magyar Pénzügyi Szindikátus által kibocsátandó kötvények kamatozásának, kibocsátásuk és törlesztésük részleteinek megállapítására. A kötvények mennyiségét ugyane szakasz 2. bekezdése értelmében a minisztérium a Pénzügyi Szindikátussal egyetértőleg fogja meghatározni.

Ismeretes tehát az az egyetlen tény, hogy a földhitelek megváltásával kapcsolatosan kötvények fognak kibocsátásra kerülni. Ismeretlen ezzel szemben minden a kötvényekre vonatkozó jellemző adat: főösszegük, törlesztési időtartamuk, kamatozási rendszerük, kamatlábuk.

Valamivel továbbmegy — az adott felhatalmazáson

indulva — a miniszteri indokolás és ennek alapján a felsőház bizottsági jelentése kilátásba helyezvén, hogy a kötvények előreláthatólag harminc év alatt lesznek törlesztendőek és hat és fél százalékkal fognak kamatozni. Ismeretlen továbbra is a kötvények értékelhetőségének és ezzel forgalomképességének főeleme: a kötvények mennyisége. Ez a bizonytalanság a törvény által bevezetett intézménynek erősen kárára van. A kötvények abszolút forgalomképessége földtulajdonosnak és hitelezőnek egyaránt érdeke. Ezt a forgalomképességet pedig nem szolgálja sem a főadatok ismeretlensége, sem szabályozásuk függőbentartása és a törvényhozó hatásköréből való elvonása.

3. A Magyar Pénzügyi Szindikátus alapszabályai a törvény életbelépésétől számított 30 nap alatt módosítandók és illetőleg kiegészítendőek. A módosítás és kiegészítés jogérvényéhez a pénzügyminiszter és igazságügyminiszter együttes jóváhagyása szükséges. Ellenben jellemző adat, hogy a cégbíróság az így miniszteri égisz alatt készült alapszabályokat kritika nélkül köteles a cégkönyvekbe bevezetni. A bíróság e ponton tehát nem mutatkozik egyébnek, mint a minisztérium leíró, hirdető és nyilvántartó irodájának.

4. A Magyar Pénzügyi Szindikátus kormánybiztost kap. Erről a kormánybiztosról csak annyit mond a törvény, hogy a földhitelek megváltása fejében kibocsátásra kerülő kötvények alá névaláírását helyezi és különben a szindikátus működésére felügyel. Egyébként a kormánybiztos hatáskörének szabályozására a pénzügyminiszter nyer blankettáris felhatalmazást.

5. A pénzügyminiszter a törvény 5. §-ának 3. bekezdése értelmében felhatalmazást nyer arra, hogy a Magyar Pénzügyi Szindikátus üzletrészeinek többségét az alapítótól az államkincstár részére megszerezze. (A Magyar Pénzügyi Szindikátus ugyanis szövetkezet alakjában működik.)

6. A törvény 7. §-ának 3. bekezdése ismét igen széleskörű felhatalmazást tartalmaz. E rendelkezés értelmében a Földteherrendező Országos Bizottságnak és e Bizottság albizottságainak szervezetét, valamint a követendő eljárásnak szabályait a pénzügyminiszter hivatott megállapítani. E szabályból következőleg a földteherrendezés előírásainak meghatározását a törvényhozás saját hatalomköréből átforgatja a végrehajtóhatalom rendelkezési körébe. E szabály felállítása ugyanis röviden annyit jelent, hogy a földteherrende-

zési eljárást a miniszter határozza meg, úgy fővonásai-
ban, mint részleteiben anélkül, hogy a törvény alapren-
delkezéseket, avagy vezető irányvonalakat tartalmazna.
Megjegyzendő — a szóhangzat félreértésének elkerü-
lése céljából —, hogy eljárási szabályok alatt úgy az
„eljárás“, vagyis helyesebben teljes lebonyolítás anyagi,
mint alaki jogszabályai értendők.

7. Bár tehát ekép a teherrendezés irányítása és le-
bonyolítása amúgyis a pénzügyminiszter közvetlen be-
folyása és ellenőrzése mellett folyik, a törvény 11. §-ának
3. bekezdésében még külön egy további jogosítványt ad
a miniszter kezébe. E jogosítvány értelmében a minisz-
ter a befejezett teherrendezési tárgyalás eredményét
kifogásolhatja a Magyar Pénzügyi Szindikátus által át-
vállalt tartozások összecszerúségének nézőpontjából.
Ha ilyen kifogás esik, az eljárás nem nyilvánítható ered-
ményesen befejezettnek. Következik ebből, hogy bár a
földteherrendezésnek esetenkénti lebonyolítása látszó-
lag egy különálló szerv önálló működési körébe van
utalva, a miniszter az eljárás eredményét, illetve be-
fejezését minden esetben egyedi beavatkozással döntően
befolyásolhatja, sőt meg is akadályozhatja. Annál jelen-
tősebb e lehetőség, mert a törvény semmilyen előírást
nem tartalmaz abban a tekintetben, hogy mily kritériu-
mok fenforgása, avagy hiánya kell ahhoz, hogy a mi-
niszter a Pénzügyi Szindikátus által átvállalt tartozás-
tömb összecszerúségét — és e révén az egész eljárást —
kifogásolhassa.

8. A törvény 17. §-ának 2. bekezdésében tartalma-
zott rendelkezéssel a pénzügyminiszter felhatalmazást
nyer arra, hogy a teherrendezéssel kapcsolatosan léte-
sített ügyletekről felvett okiratoknál az okirati illeté-
kek tekintetében, — a telekkönyvi beadványoknál és
bejegyzéseknél pedig a beadványi és bejegyzési illeté-
kek tekintetében kedvezményeket és mentességeket ala-
pítson.

9. A földteherrendezéssel kapcsolatos műszaki mun-
kálatok ellátására a pénzügyminiszter a 17. §. utolsó-
előtti bekezdésében tartalmazott rendelkezéssel nyer fel-
hatalmazást.

10. Ugyane szakasz utolsó bekezdésében tartalma-
zott rendelkezéssel a törvény felhatalmazza a pénzügy-
miniszttert arra, hogy megengedhesse közadó tartozások-
nak a teherrendezésbe való bevonását. E felhatalmazás-
nak gyakorlatilag két irányú jelentősége van. Az egyik
abban áll, hogy oly esetben, amikor a közadó tartozás

a terhelési határon belül esik, megengedi a pénzügyminiszternek, hogy abból — úgy a tőkéből, mint a kamatokból — engedjen és, hogy ezenfelül, a készpénzkiegyenlítés helyett kötvénnyel, avagy jóváírással való megváltásba is belemenjen. A másik irányú jelentősége e felhatalmazásnak a terhelési határon kívül eső közadótartozások tekintetében mutatkozik. Ezek a köztartozások ugyanis a 14. §. 2. bekezdése értelmében árverést provokálhatnak a fedezeti elv érvényesülése nélkül is, vagyis ily közadókövetelésekből kiindulva végbemehet az árverés befejezett teherrendezés ellenére és után is anélkül, hogy az árverési vételár fedezné az árverést provokáló közkövetelés előtti telekkönyvi tételeket. A most taglalt felhatalmazás feljogosítja a minisztert e vonatkozásban is a rendezéshez való fentartás nélküli csatlakozásra.

11. A 18. §. 1. bekezdése egyéni privilégium létesítésére ad a miniszternek felhatalmazást, feljogosítván őt arra, hogy földbirtokpolitikai célból egy vagy több pénzintézetnek az általuk e cél érdekében létesített kölcsönügyletek és telekkönyvi bejegyzésük illétéke alól mentességet adjon. Figyelemreméltó e felhatalmazás különlegesen is azért, mert nem a pénzintézetek bizonyos tárgyilagossága ismérve meghatározta részének, hanem egy vagy több diszkrecionárius joggal meghatározandó intézetnek nyújtandó kedvezmény felől rendelkezik.

12. A törvény 20. §-a a sok pénzügyminiszteri jogosítvány után az igazságügyminiszternek ad felhatalmazást — még pedig a telekkönyvi rendtartásnak, — esődés végrehajtási eljárásnak a „szükséghez képest“ való kiegészítésére és módosítására. E felhatalmazás jelentőségének illusztrálására elég hivatkozni arra a szerepre, amelyet e jogszabálygyűjtemények mint dologi, kötelmi és alaki jogunk alappillérei a magyar jog építményében betöltenek.

13. A törvény befejező szakasza az összminisztériumnak ad felhatalmazást. E felhatalmazás tárgya: záró időpont megállapítása, amelyen túl teherrendezési eljárásért folyamodni nem lehet. E rendelkezésnek célja: legalább is ily közvetett módon enyhíteni azon a bizonytalanságon, amelyet a törvény többi húsz szakaszában foglalt teherrendezési rendszer a hitelvilágban jelenteni fog. Az enyhítési módszer azonban igen gyenge, mert végeredményben a teherrendezési lehetőségek hatályartama egyformán bizonytalan akkor, ha szó sem esik lezáró határnapról, vagy ha e határnapról bár szó esik,

de az meg nincs határozva, hanem a meghatározás a végrehajtó hatalomra van bízva.

Ugy gondolom, hogy a seregszemle ebben a rovatban, a miniszteri felhatalmazások csoportjában, elég bőséges anyagot vonultat fel. Ha talán nem is ily bőséges, de színekben még változatosabb az az anyag, mely a törvénynek a másik felvetett törvényalkotási nézőpontból való átvizsgálása során bukkan előnk, — igen sokfelé ágazók lévén azok az esetek, amelyekben a döntés nem tárgyilagosan körülírt tényezők fenforgásától, illetve elmaradásától, hanem valamely kormányzati szerv, hatóság, vagy más alakulat szabad mérlegelés során kialakuló felfogásától függ.

1. Elsősorban is itt e ponton újra felsorolandók lennének mindazok az előző nézőpont bemutatásánál már említett esetek, amelyekben a törvény a miniszternek teljesen blankettáris szabályalkotó hatalmat ad. Hiszen ezek az esetek sem jelentenek mást, minthogy a törvényhozó által felhatalmazással ellátott kormányzati főhatalmi szerv szabad legjobb belátása alapján tesz eleget a felhatalmazásban berrejlő szabályalkotási parancsnak. Utalok ennek értelmében kifejezetten az előző sorozatban 1—13 alatt bemutatott példákra.

2. A törvény 7. §-a a Földteherrendező Országos Bizottság hatalmába helyezi le annak eldöntését, hogy a törvény által szélesen megvont körön belül mely pénzügyintézet bízassék meg az adott esetben a szükséges tárgyalásokkal, hitelezői egyeztetésekkel és egyéb eljárásokkal. Az Országos Bizottság tehát a törvény szerint saját belátása alapján határoz a tekintetben, hogy a teherrendezési teljes eljárást mindennel, ami hozzá kapcsolódik, éppen csak a formai jóváhagyás kivételével, a konkrét esetben mely szerv folytassa le, — mert hiszen a törvény szóhasználatában szereplő „tárgyalások, egyeztetések és egyéb eljárások“ nem jelentenek, de nem is jelenthetnek mást, mint a teherrendezési eljárást a maga tényleges teljességében.

3. A törvény 8. §-a az Országos Bizottságot még továbbmenő igen súlyosan latbaeső mérlegelési hatalmasággal ruhazza fel. E hatalom az eljárás folyamatbátétele körül játszik vezető szerepet. Az Országos Bizottság a teherrendezési eljárást a benyújtott egyedi kérelem alapján csak akkor indítsa meg, ha „a megszerzett tájékoztató adatokból remélhető, hogy az eljárás eredményes lesz“. Mikben állanak a tájékoztató adatok? Külön minő egyéni súlyuk van? Minő pozitív kö-

rülmények fenforgása esetén jogosult a sikerbe vetett reménység? — Minderről a törvény — talán bölcsen, de minden esetre nagy ürt hagyva a teljesen szabad intézkedésnek — hallgat.

4. A 8. §. ily irányú rendelkezéseinek köréből nem léphetünk ki oly könnyen. E szakasz a továbbiakban az eljárás megindíthatóságának egyetlen egy határozott, pontosan megszabott feltételét állítja fel, azt ugyanis, hogy „az eljárásba bevont valamennyi követelés az 1931 március hó 1. napját megelőzőleg keletkezett“ legyen. De már a következő mondattal a törvényhozó rést üt e tárgyilagosságot eluralkodó ujalmanak korlátlanóságán, kimondván, hogy az eljárás folyamatba tétele elrendelhető a követelések keletkezési időpontjára való tekintet nélkül, ha a március 1-e előtt keletkezett követelések rendezése ezt „szükségessé teszi“. Pozitív ismérv helyett ismét: szabad mérlegelés.

5. Ez apróságnál sokszorta jelentősebb a törvény ama rendelkezése (8. §.), amely az Országos Bizottságot bízza meg a teherbíróképeség és a terhelési határ megállapításával, anélkül, hogy a törvény ezen egészen új jogi fogalmak tartalommal való megtöltésére a legcsekélyebb útmutatást szelgáltatná. Pedig ezeknek a jogi fogalmaknak joghatás szempontjából kiváló fontosságuk van, csak az e terhelési határokon belül helyet foglaló követelések tekintetvén teljes joguaknak, az azon kívül esők ennek ellenében valójában csak névlegesen fenmaradóknak minősülvén.

A miniszteri indokolás (21. oldal) magyarázza e rendelkezést és felsorol bizonyos alapismérveket, melyek a terhelési határ megállapítását befolyásolni hivatottak. De ezek az ismérvek úgy odavetve, amint az indokolás szövegében jelentkeznek, értékelés és összemérés nélkül, még csak alátámasztják a diszkrecionárius hatalom korlátozásmentes érvényesülését.

6. Végül ugyancsak a 8. §. hatalmazza fel az Országos Bizottságot arra, hogy a mezőgazdasági ingatlanok felszereléséhez tartozó ingóságok jegyzékét megállapítsa. Ez nem pusztán statisztikai munka, hanem sokkal több annál. A jegyzékbe vett ingóságok ugyanis az ingatlanokéhoz hasonlatos kivételes elbánásban részesülnek úgy a teherrendezési eljárás folyamata alatt (1. 9. §. 2. bekezdését, amely három hónapos árverési halasztást alapít ebben a vonatkozásban is), mint az eljárásnak eredményesen befejezetté nyilvánítása után (1. 14. §. 3. bekezdését, amely a befejezetté nyilvánítástól számított

két évre ebben a vonatkozásban teljes árverési tilalmat alapít, kivéve, ha az ingatlan ez időn belül előbb elárvereztetett).

7. Személytelen mérlegelési jogot alapít a törvény 13. §-a amaz előírásával, mely szerint a teherrendezési eljárás során a földhitelek megváltása ellenében a Pénzügyi Szindikátusra átszállott zálogjogokat egységes zálogjoggá lehet alakítani. E jog — úgy látszik — a tárgyaló és eljáró pénzügyintézetet, illetve a pénzügyintézet eljárását szentesítő Országos Bizottságot illeti meg.

8. Külön felemlítendő e sorozatban is, bár a miniszteri felhatalmazások bemutatásánál már felemlítést nyert, a törvény 18. §-ának az a rendelkezése, mely illetékprivilegium alapítását engedi egy vagy több pénzügyintézet javára a miniszteri belátástól függőleg, — „földbirtokpolitikai célokból“.

*

A példák bemutatását ezzel lezárván, az egyes pontoknál már beiktatott megjegyzések után az összefoglaló észrevételek megtételére kerülhet a sor. Előrebocsátom, hogy a törvény ma már gyakorlati elindulásra készen állván, nem tartom helyesnek a par force kritikát, avagy továbbmenően: a törvény elgondolásával szembeni tagadólagos állásfoglalást. A törvény alap gondolata szellemes, kérdés csak annyi, hogy a gyakorlatban több, még csak mutatkozandó haszna lesz-e, mint már eleve kétségtelenül megállapítható kára, — ezt pedig csak a végrehajtás nyomán és után lehet majd elbírálni.

Ezen elvi álláspontom fentartásával a fentebb elmondottakban kifejezésre jutó két törvényalkotási szempont széleskörű érvényesülését határozottan helytelennek és jogrendszerünk jövő fejlődésének nézőszögéből tekintve kártokozónak kell minősítenem.

Igaz: miniszternek adott felhatalmazás nélkül, valamely eljárást irányító szervnek kezébe letett mérlegelési hatalom nélkül nem lehet teljes valamely törvényi jogszabály.

A végrehajtó hatalomnak szüksége van bizonyos mozgási szabadságra, mert ha a törvény minden lépését előre meghatározza, akkor kell, hogy gyakorlatiatlanul váljék, a mindennapi élet követelményeivel szemben tehetetlenül megbukjék. De lehetetlen is, hogy a törvény minden lépést előre lásson, előre előírjon.

Az eljáró bíróságoknak, hatóságoknak szükségük

van bizonyos szabad jogalakítási, szabályhajlítási hatalomra, — mert a hozzájuk eljutó esetek tarka gazdagságában máskülönben nem tudnak biztos kézzel eligazodni és nem tudják a mindent mérlegelő igazságosság-nak elengedhetetlen benyomását kelteni.

De úgy a végrehajtó hatalomnak adott szabályalkotási felhatalmazás, mint az egyes esetbíráló szerveknek engedett szabad mérlegelés csak szerény mértékkel osztozható. Ellenkező esetben a felhatalmazott ereje nagyobbra nő, mint amekkora a felhatalmazóé és a mérlegelés tekintélye jobban elmélyül, mint magáé a szabályé.

Elméletileg értekezni e kérdésekről ma valójában teljességgel felesleges, hiszen az idevágó jogi alaptételek Montesquieu óta fokozatosan közkinccsévé váltak a közjogi rendszereknek, — élő erőt sugárzó kinccsé ott, ahol a demokrácia uralkodik, féltve rejtett ereklyévé ott, ahol időlegesen az ütemrelépés andalító és lelkesítő mánora, vagy a hegyére állított és vérrel így tartott piramisnak rendszere a parancsoló úr. Az állami vezérhatalmak elkülönítése, hatásköreiknek egymástól való elválasztása, a szigorú örökös afelett, hogy egymás területeire el ne kalandozzanak, — elméletileg ugyanúgy közhely, mint ahogy ma könyv nélkül is rendelkezésre álló gondolatok az egyenlőségnek, testvériségnek és szabadságnak minden év március idusán szerte e világon visszhangzó vezérszólamai. De valahányszor a gyakorlatban kiáltó cáfolatukkal állunk szemben, mégis újra meg újra fel kell emelnünk szavunkat ez eszmei programpontoknak hatályosulásáért.

El kell mondanunk, hogy az a rendszer, amely látszólag a törvényhozás útján, valójában azonban a végrehajtó hatalom szervein keresztül alkot jogszabályt, — nem egyéb, mint játék a törvényhozásnak, a törvényhozás szerveinek és magának a törvénynek tekintélyével. El kell mondanunk, hogy az a művelet, mely az országvezetés teremtő erejét csak a külszín szerint hagyja meg a nemzet választottjainak és az államfőnek kezében, lényegében azonban áttolja a legfőbb hivatalnokok diszkrecionárius hatalmába, — játék az alkotmányunk évezredes küzdelmekben kivívott és súlyos harcokban tökéletesített formáival. El kell mondanunk, hogy a hivatalnoki szabad belátásnak legfőbb jogparancsoló energiává való kikiáltása kútforrása a jogbizonytalanságnak és kedvezményező önkénynek.

El kell mondanunk mindezt az egyéni és a közjogoknak védelmében azért, mert ez a játék nem pillanatnyi

kedvtelés, hanem megizmosodik és állandósul. E rendszernek jelentkezése néhány esztendővel ezelőtt, például az 1927. évi V. tc. kapcsán még nagy port vert fel, — ma már szinte természetessé válik. Ott persze még nem tartunk, hogy kendőzetlenül jelentkeznek a valóságnak ieplezetlen beismerésével. A jogszabályok előre való meghatározásának nehézsége, a későbbi megváltoztatás szükségének valószínűsége, az újdonsággal kapcsolatos tapogatózás, — ezek azok az indokok, helyesebben ürügyek, melyekkel a földteherrendezési törvény itt tárgyalta két törvényalkotási alapismérvének országgyűlési megbeszélése során találkozunk.

És reá kell mutatnunk jogszabályalkotási rendszerünk ez elfajulására azért is, mert az országgyűlési tárgyalás során az illetékesek részéről nem találkozunk mással, mint e rendszernek helyeslésével. Csupán két példára hivatkozom. Az egyik egy idézet Pesthy Pál volt igazságügyminiszterünk március 17-i képviselőházi beszédéből: „A törvényjavaslat . . . magát a szervezetet, az eljárást illetőleg inkább csak keretet ad. Helyesen teszi ezt a törvényjavaslat . . . , mert egy ilyen egyezségi eljárásnak törvényileg való lebonyolítása . . . szinte lehetetlen, hiszen ahány ügy, annyi módja, annyi formája, annyi lehetősége van az egyezségeknek.“ — Azt gondolom, hogy ezzel az okoskodással annak idején perrendünk szabályozása is az igazságügyminiszter rendeletalkotási hatalmára bizathatott volna. A másik példa: idézet a felsőház pénzügyi és igazságügyi együttes bizottságnak jelentéséből: „Az együttes bizottság . . . célszerűnek ítéli meg a törvényjavaslatnak azt a szerkezeti felépítését is, hogy csupán azok a rendelkezések vétettek fel a törvényjavaslatba, amelyek okvetlenül a törvény útján történő szabályozást igénylik, s hogy ezzel szemben a földteherrendezési eljárás legfőbb irányítására hivatott Országos Bizottság szervezetének, az eljárásban közreműködő egyéb szervek összeállításának és működésének szabályozása, valamint az egész földteherrendezési eljárás részletes szabályainak a megalkotása tekintetében a kormány nyerne felhatalmazást arra, hogy ezeket a kérdéseket rendeletileg szabályozhassa.“

A két példa eléggé kifejezően szól. Országgyűlésünk ahelyett, hogy felemelne szavát hatalmának megnyirbálása ellen, tapsol annak és helyesel. Ennek folyamánya azután az, hogy van egy törvényünk, amely nem egyéb, mint üres blanketták gyűjteménye, — melyeknek mi-

kénti kitöltése az eseti felfogástól, jóindulattól, vagy önkénytől függ.

Befejezésül ezért csak annyit: Minden magyar jógnak fel kell emelnie szavát azért, hogy az ősi jogforrás: a nemzetalkotta törvény visszanyerje megtépzott vezérlő hatalmát. A parlamentárizmust ma sokat gúnyolják és gáncsolják. Mégis jellemző, hogy a világ két legelő haladó nemzeténél: a franciánál és angolnál szinte sértetlenül őrizte meg tekintélyét és hatalmát és a levett, porig alázott, rabszolgaságba vetett német nép is a legsúlyosabb erőfeszítéseket teszi, legjobb erőit viszi harcba azért, hogy gyökeret verhessen, lombot bocsásson a nemzeti kincsként becsült parlamentáris rendszere.

Költségvetés és expoze.

Irta: *Dr. Bodroghy József* egyetemi m. tanár

Magyarország közgazdasága talán soha nem állott még annyi nehéz és megoldatlan probléma előtt, mint ma. Az inflációs idők látszatkonjunktúrája után következő esztendők alatt két tény bizonyosodott be: az egyik az, hogy Csonka-Magyarország közgazdasága a trianoni határok közé szorítva megélni és megerősödni képtelen, a másik pedig az, hogy az ezen határok között élő, elszegényedett lakosság az egymilliárd pengő körül mozgó évi állami bevételeket előteremteni jövedelméből nem tudja és ezáltal vagyonának részeit áldozza, az államkincstár javára.

Kiélezte ezt a helyzetet a mezőgazdaság válsága. Abban a pillanatban, amikor a búzaárak csökkenése következtében az ország lakosságának felerésze megszűnt fogyasztó lenni, válságba kellett kerülnie a magyar iparnak és a magyar kereskedelemnek is.

És az országnak ebben a helyzetében a határokon túl is a legsúlyosabb kérdések vetődnek fel. Az egyik oldalon a szovjet gazdasági hadüzenete az, amely a maga évről-évre fokozódó exportjával és a maga dumping áraival teszi bizonytalanná a piac alakulását. És ha az orosz dumping hatása az egyik esztendőben a szőrmepiacot és a nemesfémek árát támadja meg, a másik esztendőben a gabonapiacot borítja fel, az egyik országba izzólámpát exportál, a másik országba cukrot, a maga beláthatatlan gazdasági taktikájával teljesen bizonytalanná teszi az európai államok piacainak alakulását és vele egész néprétegek gazdasági jövőjét.